

ՏՐԱՊԵՍԻԱ

ԾՐԱԳԻՐ

Հանրապետական Բանասիրական և Հոգևորական

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏՐԱՊԵՍԻԱ, 110

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ 30 ՀԱՅՏԵՄԵՐ 1842

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

20 Հոկտեմբեր

Բարձրագույն Վրաց պաշտօնատարները դեռ կը շարունակեն իրենց ժողովրդը Սերվիայի վրայով խորհրդակցելու և ըստ որում աս երկրի իշխանին փոխելուն համար տրհաճութիւն ցըցուցիւ Ռուսաց կառավարութիւնը և չենք գիտեր ինչ պատճառով և Վրաց ամենայնիւ Սերվիայի նոր իշխանը արդէն սկսած է իր պաշտօնը վարելու (սամանեան տէրութեան հրամանաւր և իր հպատակներին ալ զոհ են անկէց և աստիճանութեան մէջ պէսպէս կարծիքներ կան աս բանիս վրայով և բայց կը յուսացուի, ինչպէս որ միաբերան կը վկայեն բազմաթիւ նուիրեալ հմուտ խորագիրն անձինք, թէ անշուշտ Ռուսաց կառավարութիւնն ալ հաւանութիւն պիտի տայ աս փոփոխութեանը, որպէս զի Սերվիայի խաղաղութիւնը հաստատ մնայ և

Հաճի Սայիպ փաշան՝ որուն հրաման եղած էր կոստանդնուպօլիս դառնալ և մօտեցալ հասաւ հոս Սանխայէն և ուր որ քարտուած էր և բայց թէ՛ իրեն և թէ՛ Վ. քիֆէ Եփէնտիլին՝ որ նմանապէս քարտուած էր հոս դարձաւ և արդիւնեցաւ՝ որ ո՛չ իրենք և ո՛չ ուրիշները այցելութիւն ընեն ասոնց և ինչպէս նոր հրաման մը ըլլայ նէ և

— Ն. Վ. սեմուլութիւն Սամի փաշան որ Լ. գիպուտի փոխարքայէն խրկուած է հոս և յաճախ կը տեսնուի արքունի Վրաց մեծամեծ պաշտօնատարներուն հետ և

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

Խորթ լախներու պատմութիւն մը և

Խորթ լախներն ալ չաստուածներուն պէս մտացածին կեղծիքներ են որոնց մէկ ատեն տկաքամիտ ժողովուրդը կը հաւատար և աս օրվան օրս ալ գեռ կը գտնուին շատ պարզամիտներ և շատ հոգի ամեն կողմը, նաև Լ. քոպայի մէջ, որոնք խորթ լախներու պատմութիւն կը ընեն և Վրաց կրտսերն ինչպէս Վրաց լախները ըսած երկիրը Վրացիայի, որու պատճառը կը անք ըսել թէ ան տեղի բնակիչներուն աւելորդապաշտութիւնն է և

Ստորին Լ. քոպի սահմանը կը բանտայի մօտ՝ Սայլէ գետին մէջ քանի մը ամիս առաջ ինչպէս տասը խորթ լախ մէկէն երեքեր են և Վրաց հոս տեղս կը ընենք անոնց պատմութիւնը, որ ականատես մարդէ մը պատմութեամբ և

Վրացիներն փէնտէր լախն անուն ձկնորսի մը աղջիկը, ուր ամուսն կարգուած էր երբոր իր երկիր փէնտէր անուն մտնելով՝ այրի մնաց և Վրացիներն մէջ շատ գե-

ԵԳԻՊՏՈՍ

Լ. քոպանդերիս, 14 Հոկտեմբեր

Երեկ չէ առջի օրը իմացանք որ Վ. Բարձրութիւն Սեհեմմէտ Լ. ի փաշան Վահիդէ հասեր է և

Լ. ս. վերջին օրերը Վ. եղոս գետին ջուրը կը փոխէ մերձակայ գետերը ու ինչ մը վնաս տրվաւ և բայց հիմայ սկսաւ քաշել և

Երեկ աս նաւահանգիստը հասաւ զաղղ իսկան պուրը Սիրիայի, որ երկու օրվան մէջ Վերութիւն եկած է և ու կը մտնուցանէ թէ Վարապուտի կողմէն և արդարեալ իրեն մը ծագեր է և թէ Տիւրքիները յարձակելու են կարաւանի մը վրայ որ Վերութիւն Վամանկոս կը լծայ եղբւր ընկերութեամբ 40 ալպանացի զօրքերու և որոնց շատը մեղքներով կ'արաւանը կողոպտուի են և բայց Սուստաֆա փաշան շուտ մը քանի մը գունդ զօրք խրկեր է Վարապուտ և Վամանկոսի ճանապարհը՝ կարաւանները պաշտպանելու համար և կը ինչ նաև, թէ Լ. քոպան ինչ լախ ընակիչներուն մէկ մասը միաբաներ են օսմանեանց դէմ և Բարձրագույն Վրաց թշնամիներուն զորմամբ և բայց շատ չեթմար կը հասկընան իրենց սխալմունքը ու կը հրապարակեն Վ. Վ. Կահապուտութեանը և

ՀՈՌՈՒՍ

21 Հոկտեմբեր

Նորին Վսեմութիւն Սերաքէյ Սուստաֆա փաշան՝ երեկ չէ առջի օրը Սուրհաստանէն եկաւ

ղեկի երիտասարդներ ուղեցին իրենց հարսնացունը վանիկա, որ դեռ 22 տարեկան էր ու շատ հարուստ և Վրացիներն թէպէտ իր երկիր շատ կը խրկէր, ու կը ցուէր անոր մահաւանը վրայ, սակայն զինքը ուղղութեամբ յուսահատութեան մէջ չի ձգելու համար, ու գեղի միւս աղջիկներուն վնաս մը չի տալու ու ոտքերնին չի կապելու համար, յանձնառու եղաւ ականայ անոնցմէ մէկը իրեն փեսայացընելու և Վրացի մը շաքաթ տարակուսանքի մէջ մնալով, վերջապէս իր սրտին հաւանածը ընտրեց, Սարթէն-Վրէն-Սոն անուն երիտասարդը, որու աղջնուհի մը կը պարտաւորուի ու անկեղծ սերը իր աղքատութիւնը կը ծածկէին և յս, կը սեր որքաւորին, նախամեծար կը նտրեմ խանդակաթ սիրտը քան զամեն աղւոր զարգաբանք ու նեցող հագուստները և Սարթէն-Վրէն-Սոն արդէն իր հարսնացունին հետ կը կարաւար բազմութեան մէջ իր անթիւ նախանձոտներուն առջևը, որոնք յուսահատութեան մէջ էին և բայց մարդս կառաջագրէ ու Վստուած կը կարգադրէ և աս առածը ամենէն աղէկ հոս տեղս կը յարմարի, ինչու որ Վստուած հակառակ հրաշքով մը

(սամանեան շոգենաւով մը և ու ինչպէս հրաման էր զած է իրեն և քարտուգինան հոս պիտի ընէ և ու ետքը ուղղակի կոստանդնուպօլիս երթայ և

ԼԱՆԳՂԱՆ

Հրաման խրկուեցաւ որ Նիպուրութարի քերդաքաղաքը ալ կ'ելլի ամրացընեն և ինչպէս հիմայ եթէ հարկեր թնդանթ կային բերդը՝ բայց պիտի ելլէ ցունեն ասոնց թիւը և ու ծովեզերքը եղած ժայռերն ալ ականով (լաղմով) կը թնդանթ միտք ունին որպէս զի չի մնայ ամենէն անանկ տեղ մը որ կալող ըլլայ թշնամին կենալու հոն իր յարձակումները առաջ տանելու համար և

Նիպուրի օրագիրները կը հաստատեն թէ Վրացիներն քաղաքը գտնուած անագի գործատանց բանտները ետ քաշելու են իրենց սովորական գործքերէն ու բնաւ չեն ուղեր բանիլ և տեսնալով որ իրենց վարձը կ'ելլէ թնդող չի կայ և կը քան նաև թէ ասոնց օրինակին հետեւեր են նաև ուրիշ գործատանց արհեստագործներն ալ և

ԳԼԳՂԱՆ

Փարիզ, 6 Հոկտեմբեր

Լ. ս. երկրի կացութիւնը օր ըստ օրէ ալ կ'ելլի աղէկ վիճակի մը փոխելու վրայ է և ու ինչպէս կը կարգացի Ս. օնիդէոս ըսած օրագրութեանը մէջ ան ուղղակի տուրքերուն վրայով և աս տարվան առջի

Սարթէնի ու Վրացիներն քաղաք սիրտը գէմ կեցաւ և — Ս. Լաթմոն, ըսաւ իրիկուն մը Վրացիներն իր աղախներ փերինթ լեղապատառ ետ դառնալով Սապլէի աղբիւրէն, թէ որ գիտնաս հիմայ իմ գլխուս եկածը և

— Լ. քոպան, սիրտս դող կը հանես ու կը վախցընես իս և

— Ս. Լաթմոն նէ ալ տեղն է, ճշմարիտ կըսեմ քեզի և Վրացիս որ, գեղի աղջիկները երթանքն ետքը, մինակ մնացի ես հորին քով և մէյմըն ալ ինչ կը ընայիս և երբոր ետիս դարձայ տուն գալու մէկը տեսայ... գիտե՞ս ո՞վ և — Սարթէնը և

— Ս. Լ. քոպան ալ խեղդ անոր ետ տըներ... բայց ա սիկա ուրիշ մէկն էր, որ դուն երկար ժամանակէ՛ի վեր մոռցեր ես... քու ողորմած հոգի երկդ, խաթուն և փէնտէր նաւապետ տեսայ բոլոր իր մարմնովը և

Վրացիներն մեծ ձայն մը ձգելով քիչ մնաց որ անքղգայ գետինը պիտի ինէր և

— Լ. քոպան ան ըլլալով փերինթ և

ինը ամսը ան մէջ 42 միլիոն է վերել տուրք եղաւ, քան թէ 1840 տարւան նոյն ամիսներուն մէջ, ու 1841 ին ալ՝ 25 միլիոն է վերել եր: Այս առաւելումը թիւնը նշանաւոր քան մին է, մանաւանդ թէ որ բաղաւտելու ըլլանք Անգղիայի եկամուտին նուազումը հետ:

Օրոգիւնները առ երկու երկրին տարբերութիւնը հաստատուելով, եկամուտներու կտրմանէ, իրաւունք ունին մեծ զարմանք պոկողնելու Անգղիայի տուրքերուն օր ըստ օրէ նուազումը վրայ: Ինչու որ առ մէկ երկու երկրի մէջ է ու յայտնի կրնէ թէ յիշ Ռիտտիայի արհեստավորները յետին թշուառութեան մէջ պիտի ըլլան, հասարակութեան բրած կարծիքէն շատ է վերել:

Անգղիայէն օրագրի մը մէջ հետագայ յօդուածը կը կարդանք գաղղիացոյ թագաւորին վրայօք:

Գաղղիացոյ թագաւորը՝ հոկտեմբերի 24 ին եօթանասուն տարին կրմանայ. իր առողջութիւնը շատ աղէկ է ու երկայն օրեր կը խոստանայ իրեն. առտ է այն լուրը որ կըսէին թէ ջրգողութեան ախտը ունի: Եւ առ կանոնաւորութեամբ է իր կեանքը, ու գիշերները շատ նստելէն ՚ի դատ՝ չունի բնաւ ուրիշ վարմունք մը որ իր առողջութեանը վնասէ. ու առ սովորութիւնը անընդհատ գիր գրելու, երբեք հաւառակ չէ իր բնութեանը: Վեց գիշերվան հինգը՝ թագաւորը մինակ իր սենեակին մէջ՝ ժամը 11 էն կամ կէս գիշերէն ինչուան առտը ան ժամը 3 կամ 4, գիր կը գրէ. ու նոյն ատենը ընտրած է իր դեսպաններուն կամ ներքին գործակալներուն պատասխան գրել. կը պատրաստէ նաեւ յիշատակարան մը ինչ բանի վրայ որ պիտի աշխատի նէ վաղան օրը: Երբեք նաեւ, բայց հաւանական չէ, որ ամիսն գիշեր լրման մէկ ժամ կաշխատի իր վարքին պատմութեանը համար մանաւոր ծանօթութիւններ գրելու: Ինչպէս շատ ուշ կը պառկի, բայց շատ կանուխ կեղծէ, ու ամառնոցը եղած ատենը՝ քիչ մը դուրս կը ելնայ կը պտտի նախաձաշիկ ընելէն առաջ. իսկ փարիզ գտնուած ատենը՝ պալատին մէջ ժուռ կուգայ. նախաձաշիկի ժամանակ կէս ժամը չափ իր ընտանեացը հետ կը խօսակցի, ու կէս ժամ ալ՝ կառավարութեան ու հակառակ կողմի օրագիրները աչքէ կանցունէ: Այս մէկ քարտուղար մը ունի քո-

վը, որուն պաշտօնն է կարեւոր լուրերը թագաւորին ցուցունել. ասկէց զատ ամիսն օր կընդունի մէկ տպած թուղթ մը՝ որ կը պարունակէ Աւրոպայի գլխաւոր լրագիրներէն բաղաձեւ ելեւել լուրերը: Ապա իր բարեկամները ու գիտնականները կընդունին 1), ու անկէց ետքը տեղութեանը պաշտօնատարներուն հետ կաշխատի: Ասանք չորս ժամու մէջ՝ հազիւ թէ 5 կամ 6 ժամ կը հանգստանայ: Ու լինին Վոլի-Վիլիի թագաւորութիւնը առանց աշխատութեան չէ:

ԲՐՈՒՍԻԱ

Մայրաքաղաքիս արդարութեան բարձրագոյն ատենը վաճիւ մը տրվաւ առ օրերս մէկ դատաւտանի մը որ լրման իրեք հարիւր տարի քրջեց. առ դատին վկայ եղած էր անւանի կոմսը Ալմոնդի, որ 1563 ին Պրիւքսէլ քաղաքը գլխատեցաւ: Աստը սկըսած էր 1539 ին, Արքիմպերիկ ու Մանտեսըշէլ տի տներուն մէջ՝ 200,000 թալէրի համար, որն որ Արքիմպերիկ տունը կը պահանջէր ամուսնութեան պայմանագրի մը գործութեամբ, որ 1517 ին ստորագրված էր: Տասնը ութ ատեններ հետզհետէ առ մեծ դատին վրայով երկար ժամանակ քննութիւններ ըրած էին, ու վերջին դատաստանը Մունսըլըր քաղաքի ատենը եղաւ:

Վերջապէս Պերլինի բարձրագոյն ատենը վաճաւեց որ Մանտեսըշէլ տի տունը հատուցանէ վերոյիշեալ գումարը՝ Արքիմպերիկ տանը, առանց վաշ-

1) Դեռ բարբարոսութեան կամ անկրթութեան մէջ գտնուող ազգերու երկելները, ինչպէս չինացոյ, ճաբոնացոյ և՛, և՛, և՛. մանաւանդ ասոնց անւանի պոնտերը՝ բնաւ չեն ընդունի իրենց գիտնականները թէ որ անոնք հարստութիւն չունին. ընդունելու ալ ըլլան նէ, շատ ցրտութեամբ ու առանց պատիւ մը տալու անոնց: Ասոր հակառակ մեծ յարգութեամբ կընդունին հարուստները, ու չեն գիտեր ինչ կեղծաւոր վարմունքներով խաբել զանոնք, որ զրոյս յաջողակէն, պատիւ և մեծութիւն ստանան, ու հանգստութեամբ որովայն պարեն:

—Այս ալ խօսք է, քեզի ինչպէս կը տեսնամ հիմա, ան ալ անանկ տեսայ իր մեծ մօրեքով որ մեռած ժամանակը ունէր, ու ճերմակ պատանքով որ ունէր մէջ գունքաւ ձեռքով վաթթիցի: Այս թէ որ ես զինքը չի ծանցայ ալ նէ՛ ան ըսաւ իր ու՛ր ըլլալը...

—Խօսեցաւ քեզի հետ Տէր Մատուած:

—Բառորդ ժամու չափ, անանկ մէկ ձայնով մը, որ առ աշխարհքիս մարդիկներուն ձայնին չէր նմաներ. վերջապէս «Վերինէթ, ըսաւ ինձի, գնա՛ իմացոր»։ Բայց դէրինին քու իս տեսնալը, ու ըսէ՛ որ ինքն ալ պիտի տեսնայ շուտով՝:

—Այս ալ պիտի տեսնամ. ո՛հ ի՛նչ կըսես...

—Մտիկ ըրէ անոր խօսքերը. «Վերինէթ» կէս գիշերին մէկ ժամ մնացած, պիտի երևնամ անոր իր սենեակին մէջ՝ իմ ու Մատուածը կամքը անոր ըսելու, իր մերձակայ ամուսնութեանը համար: Թող չի վախճայ առ պղծութեան, իրեն օգտին համար է, որ Մատուած թող կուտայ ինձի անոր երևնալը...: Խորթ թախառնեալ եղաւ առ խօսքերը զորոցէն ետքը, ու ես ալ

մեռած քուն թէ կենդանի վազեցի եկայ անոր առ սոսկալի խօսքերը քեզի ըսելու:

Այնպի մարդ անաշխատ երեւակոյել թէ ինչ վախի մէջ ձգեց խեղճ Վարդերինէն առ դիպածը: Տեսնալով որ ուզէ չազէ գալու է իր երկը, ինչպէս որ զուրցերէր, ան օրը աղթքով անցուց, ու երբ իրիկունը մօտիկցաւ անանկ արհաւիրքներու մէջ էր որ անհնարին է բացատրել: Վաղեցաւ մէկ խուցի մը մէջ ու Վերինէթի հետ պառկեցաւ. գիշերը ինչուան առտու, ժամերը կը համբեր, բայց բան մը չերեցաւ իրեն:

Հետեւեալ օրը արտօւմ անցուց ու գիշերն ալ Վերինէթի հետ կըսպասէր ինչուան կէս գիշերուան սոսկալի ժամը...: Մէյ մըն ալ ի՛նչ կընայիս, երբոր սոս երկու կնիկը անկողինէն դուրս հանեցին գլուխին եկեղեցոյ պանգալի ձայնին տկանջ դնելու, իրեք անգամ սենեակին դուրս դարձանցաւ. ասոնք լսելուն պէս սաստիկ ձայն մը ձգելով ինկան պառկեցան նորէն անկողինին մէջ:

—Տէր Մատուած, ըսաւ Վարդերին, գոց է ան գումար. դէ՛տք է մի արդեօք երթալ բանալ խորթ թախառն:

Ինչ, ու դատաստաններու հարկաւոր եղած ծախքերուն համար՝ որ ընդ ամիսն առ գումարին կէսէն է վերել կրնէ, հրամայեց որ երկու կողմն ալ ինչ ծախք որ բրած են ինչուան հիմայ առ դատին համար իրենց վրայ մնայ. այսինքն դատը կորսնցընողը չի պարտաւորի միւս կողմին բրած ծախքերը վճարելու ինչպէս որ սովորութիւն է:

Անանկ կը խորժըի որ Բրուսիայի կառավարութիւնը հաստատ որոշումը մը բրած է երկրթէ ճամբաներ շինելու. վասն զի զաւառական ժողովներուն պիտի առաջարկէ, կըսեն, 80-84 միլիոն թալէրի փոխառութիւն մը, յատկապէս առ բանին համար:

ՌՈՒՍՆԱՏԵԱՆ

Անգլանտը ստորագրութիւն մը հրատարակեցաւ բոլոր Ռուսաստանու մէջ, խաղան քաղքի կը լսակէ ելլող զժառանգներուն օգնութիւն ընելու համար: Ա. Վ. հաստատութիւն Վիկտորիոյ կայսրը 50,000 քարապօլսա ողորմութիւն շնորհեց անոնց, և հրամայեց որ կառավարութիւնը հոգ տանի խիստ աղքատներուն շննութեան նիւթ (քէրէստէ) ալ տալու:

ԻՒՆԱԼԻ

Հռոմայու մէջ երկու օրինաց մատեան հրատարակեցաւ մօտերս, որոնց մէկը յանցաւորները գտնելու կանոններ կուտայ, և մէկը՝ պատիժներուն համար: Աս գրքերը՝ որ Վիկտոր ժո՛ք հանայապատին հրամանով շարադրեցին իտալացի քաջ իրաւագէտները, յայտնի կըցուցնեն մարդասիրական ոգի մը, ու շատ ընդունելի եղան ամենուն. վասն զի բոլոր արտօնութիւնները կը ջնջեն ու հաւասարութիւն մը կը հաստատեն օրինաց առջև. քաղաքացիներուն մէջ. անանկ որ մէկը պիտի չի կոնայ ալ սուհետեւ ազատ ըլլալ հասարակաց օրէնքներէն, որ և իցէ արտօնութեամբ, բայց ՚ի կարգաւորներէն, որոնք թէ որ պակասութիւն մը ունենալու ըլլան նէ, եկեղեցական ատենները պիտի տեսնելի անոնց դատաստանը:

—Արծեմ թէ պէտքը չէ, պատասխանեց Վերինէթ, խորթ թախառնը կարտաթիւն չունին բալլիք ու կընան մոտաւոր ուրտեղ օր գործք մը ունենան...: Բայց կրկնեց վախով մը գլուխը վերցնելով. ահա մեր քովն է եկեր...

Այդի կինը խորթ թախառն տեսածին պէս, իսկոյն երկու ձեռքով Վերինէթի փաթաւելով՝ ոտքէն ինչուան գլուխը սկսաւ դողալ. Վերինէթ իր երկին էր ասիկա, որ իր մահուան ժամանակը ունեցած կերպարանքը ամենին փոխած չէր, ու արհաւիրքը ու գիշերուան մթնութիւնը որչափ որ ներքեց նէ՛ ծանցաւ զանի:

«Վարդերին, ըսաւ խորթ թախառն անանկ մէկ ձայնով մը որ մարդու ձայնի չէր նմաներ, ու իր չորցած ձեռքը պատանքէն դուրս հանելով երկընցուց դէպի անկողինը. Վարդերին, դուն կը տեսնաս որ ես լան փնտէրն եմ, ատեն մը քու երկիկ ու հիմայ Մատուած ողորմութեամբ երկինքի բնակիչ: Վարդայ առ աշխարհքս քեզ իմացունելու համար թէ կարող ես առանց իս դժբաղդներու իմ տեղս մէկ ուրիշի մը հետ կաթ-

ԱՐԵՎԻԿԱՅԻ ՀԳԴԿԱՍՏԱՆ

ՊՈՍՊՈՒՆ :

Զօրքերուն փոփոխութիւնները : Ինչպէս որ գուշակած էին , ըստ մասին 'ի գործ դրեցան Հնդկաստանի մէջ : 'Եթ զօրավարը Վանտահարէն քաջեցաւ 7,000 հոգիով , ու ճշլալապատի կողմը դնաց Կիլիկիոյ ճամբայով : Եւ փոփոխութիւնը կըսէ թէ փօլօք զօրավարին հրամանովը եղաւ , որ ինչպէս կըկարծուի՝ կողմէ որ շատ զօրք հաւաքէ ու Վապուլի վրայ երթայ . կըհաստատեն նաեւ թէ փօլօք զօրավարը՝ ճշլալապատ մեծ գունդ մը պահապան զօրք ձգելէն ետքը անոր պաշտպանութեանը համար , մեկնեցաւ անկէ , ու Վալ զօրավարին հետ ճամբայ ելաւ դէպի Վապուլ երթալու : Վերջին լուրերը կըծանոցանեն թէ ճշլալապատէն 25 մը զին հեռու թշնամիներու գունդի մը հետ զարնըւեր է , որոնք 2,000 հոգի են եղեր . բայց անգիտցինք որ յաղթեր են անոնց ու անթիւ պաշտպանութեանը ալ տիրեր են :

Եւսկանո զօրավարը , որ Վանտահարէն 4,000 հոգիով մեկնէր էր՝ Եթ զօրավարին գաղտնի ժամանակը , օգոստոսի 14 ին Վապուլ հասեր է 140 մը զին տեղ քալելէն ետքը , առանց մէկ անհամապատասխանութիւն մը կրելու : Կըսէ թէ Վապուլի զօրքերը Սինտ պիտի երթան հոկտեմբեր ամսու սկիզբը , ու անգիտցուց զօրքերն ալ պիտի ելան անկէ :

Պոմպիլի մէջ անգիտցուց զօրքերէն տասին մէկը ասիական խառն (քրէրա) մեռան :

Հիծելազօրաց գունդ մը , որ Կալիպոյէն Տիւնաբուր կըրթար պարբաներով , ալեկոծութեան մը հանդիպեցաւ , ուր տեղ 47 էրիկ մարդ , 6 կնիկ ու 12 տղաք մեռան :

ԶԻՆԱՄԱՆԻ

Չինմոցինէն աս անգամի առած լուրերնիս շատ երեւելի են : Եւ փոքր քաղաքը առնուելէն ետքը , նաւատորմողը գնաց Պիկետի կղզին զինացը երկաթ նետերու 11 մայիսին , ու ինչչան յունիսի 1 հոն կեցաւ : Եւսկից ելաւ Լանկ Վանկ գետը գնաց , ու ըստ եղբոր տեսաւ որ աղէկ մը ամրացուցած էին : Եւսկից յարձակուելու համար միտք ընելէն ետ-

քը , նաեւ յունիսի 4 ին , երկու ժամ կըսկ ըրին պարիսպները կործանեցան , ու պահապան զօրքերուն ըրած ընդդիմութիւնները անգուտ ելան . 250 կտոր թնդանթ անգիտցուց ձեռքը ինկաւ : Եւսկի յաղթութենէն ետքը նաւատորմողը գետին մէջ առաջ գնաց ու հասաւ Սան-Կայի , որուն տիրեց իսկոյն առանց ընդդիմութեան : Եւսկի քաղքին մէջ անգիտցուցինք շատ թնդանթ նետ տիրեցին քան թէ բերդերուն մէջ , նմանապէս գէտերու , ու ամէն տեսակ ուտելիքներու համապէս գտան հոն :

Կըսէ թէ փօլիմէն զօրավարը միտք դրեր էր տեղութեան մայրաքաղաքին վրայ յարձակուելու , բայց կայսրը ասոր առջին առնելու համար , դաշնադրութիւն մը ըրեր է իսկաստար իշխանութիւն ունեցող պաշտպանատարին հետ , որ անգիտցուցինք շահաւոր պիտի ըլլայ : Կըսէ թէ կայսրը ամենեւին վստահութիւն չունի իր զօրքերուն վրայ :

ԶՄԻՌՆԻՆ

30 Հոկտեմբեր :

Եւսկի ճինգալութի գիշեր՝ ժամը 4 ին քաղաքիս թնդանթները իմացուցին օսմոնեանց , որ հետեւալ օրը պիտի սկըսէ Պայլամի հանդէսը :

Պաղլիական նաւատորմը՝ Ս . Լատիկ երրորդ ծովապետին հրամանին տակ , որն որ կըբաղկանայ Լինթլէքսիլը , Սանդի փէրի և ուրիշ քանի մը նաւերէ , անցած շաբթու մեկնեցաւ ասկէ Եթէնք երթալու համար :

Երեքշաբթի իրիկուն Վապուլի ճամբան՝ յանկարծ տաճիկ մը յարձակուելով յոյն մը վրայ որ յիշեալ գետը կըրթայ եղեր , դանակով զարկեր ըսպաններ է զանի . նոյն վայրկեանին երիտասարդ մը անցնելով անկէ , անոր վրայ ալ յարձակուելու համար , ու քանի մը տեղաց սաստիկ վերաւորեր է . աս ետքինը թէպէտ կենդանի է , բայց առողջութեան յոյս չի կայ կըսեն : Մարդ չիտէ թէ ինչ պատճառաւ աս երկու մարդասպանութիւնը ըրած է յիշեալ տաճիկը , որ դեռ ձեռք չանցաւ :

—Եւսկի ինչպէս է , ըսաւ Փէրինէթ իր խաթունին , տեսնալով զանիկա որ պաղեր մնացեր է :

Վապուլի մէկ հառաչանքով մը լիմնոց պատասխանը . ու աս հառաչանքը շարունակելով ինչչան հետեւեալ առտուն տեւեց :

Վարեպաշտ որբւարին իմացաւ որ իր երկանը տըած խրատները իմաստութեամբ էին , ու չի երկացեցաւ անոր ստոյգ երեւնալուն վրայ . բայց չէր կընար հաւատալ թէ Վանտա Լակաթէքը կարող պիտի ըլլայ երջանկացնել զինքը երկրորդ ամուսնութեամբ :

Սայլեի եկեղեցականին տղան զինքը ուղղորդեցին մէկն էր , որ ամենէն աւելի սէր ունէր իր վրան . ու մեկնեցին վար չէր մնար իր հարստութեամբ ու պատուով . ու Մարթէն-Վէր-Սոն այնքան պատուաւոր չէր , բայց ինչ որ է նէ չէր սիրէր Վանտա . անոր վարմունքը իրեն ախորժելի չէին . գիտէր որ ոչ անկեղծութիւն ունի ու ոչ ջերմասնորոշութիւն : Միայն երկու բանի յաջողակութիւն ունէր , սիրոյ ու գործառնութեանց , որով քաղքին մէջ խորամանկութեամբ այնքան յարգ ստացեր

Կարին , 7 հոկտեմբեր :

Եւսկի յարգի թղթակիցը Կարնոյ՝ կըծանոցանէ թէ () օսմոնեան տէրութիւնը՝ Ս . Վանտութիւն հաճի Վապուլ փոշային միջնորդութեամբ , այն քաղաքի Ռուսաց հիւպատոս Ս . Կալիպարտին ու Լինթլէքսի հիւպատոս Ս . Պրանդին , Վիթիկար նշանը շնորհէր է առաջին աստիճանի . և ասոնց թարգմաններուն ալ Ռուսաց թարգման Լուվան Սարգսարովին . և Լինթլէքսի թարգման Զօհրապէն , երկրորդ աստիճանի նշանը շնորհէր է :

Եւսկի ամսու մէջ վերոյիշեալ բոլորէն մեծ հանդէսով իր պալատը հրաւիրեր է աս հիւպատոսները և թարգմանները , իրենց նշանները տալու համար , ու նոյն հանդէսով իրենց բնակարանը դարձուցեր է զանոնք :

ԶԻՆԱՄԱՆԻ Ի ՌԻՍԻՐ

Պայլի տէրութեան անգամանդները մարգարիտները՝ ԼԵՎ ԼԵՎ . Եւսկի ժը թագաւորին օրով քընըւեցան , երբ որ աս թագաւորը փարիզ դարձաւ . անատենը բոլոր արքայական դարբերուն անգամանդները , մարգարիտները քակելով , կըսեցին տեսան որ ընդ ամենը 61,412 կտոր են , ու 11,751 գրադ 17|32 ծանրութիւն ունին , որոնց արժէքը 20,900,360 ֆլանքի կըհասնէր :

1832 ին ևս վերստին քննելով զանոնք , ստուգեցաւ որ նոյն թիւը՝ նոյն ծանրութիւնը և նոյն արժէքը ունին վերոյիշեալ անգամանդները :

Կալիպոյէն կըգրեն , 8 սեպտեմբեր :

Եւսկի (չիլիա) երած երկրներէն շարունակ ձախորդ լուրեր կ'առնենք . վանս զի չափէ դուրս հեղեղներ պատահելով այն կողմերը մեծամեծ վնասներ տրվէր են լեռակի տէրերուն : Ստորին Պէնկալայի մէջ՝ ուսկէ գրեթէ տարեկան հունձին կէսը կըհաւաքէր , լեռակ բանողները արդէն լիմնոցացած են իրենց գործքը , ինչու որ հաղիւ թէ անցած տարվան հունձին երրորդ մասը կըցան բանելու : Ուրիշ քաղքներու լուրերն ալ նմանապէս լեռակի վրայով շատ գէշ են . սաստիկ անձրևներ գալով փոքրիկ գետերուն ջուրերը խիստ շատ բարձրացեր ու բու-

եր : Եւսկի շարութիւններէն 'ի զատ , նաեւ միւս սիրողներէն զբարոտութիւն կընէր Վապուլի , որ ինքը անոր առջին սիրելի ըլլայ :

Սէկ իրիկուն մըն ալ երբոր Փէրինէթ աղբիւրէն ետ կըգառնար , ու առջին անգամէն աւելի զարհուրած կըրեար , ըսաւ Վապուլիին : Գուն չէս գիտէր . . . քու երկիւր նորէն երեցաւ ինծի Սապլէի մօտ , ու պատուիրեց ինծի ըսել քեզ իր կողմանէ թէ դուն Լստուծոյ տըած հրամանները չես կատարեր : Ու որպէս զի իմ կամաց ու քեզի երեւալուս վրայ չի երկբայի , կըկենց բարձր ձայնով մը , թող երթայ աս գիշեր քեզի հետ գերեզմաննոց իմ դամբարանս . կըլլամ ես փոսէն անոր առջին ու ինչ որ ըսի իրեն իր խուցին մէջ նորէն կըկրկնեմ անոր :

(Մնացորդը հետեւեալ թիւով) :

գրեւոր : Բայց որովհետեւ քու երջանկութեամբ ապրիլը կ'ուղեմ իմ յաջորդիս հետ , որպէս թէ իմ հետս եղած ըլլաս , ըսեմ քեզի թէ քու անթիւ սիրողներուդ մէջ որը աւելի արժանաւոր է ընտրելու : Դժնաս Լակաթէք եկեղեցականին տղան , ու իմ բարեկամներէս ամէնէն հաւատարիմը միայն արժանի է քեզի ու կընայ երջանկացնել քեզ աս աշխարհքիս մէջ : Եւսկի տուր ինծի զանիկա ընտրելու , թէ որ կողմէս հաճոյ ըլլալ Սստուծոյ ու քու հաւատարիմ երկանդ :

Եւսկի խօսքերուս սկիզբը թէպէտ սոսկումով մը մտիկ ըրաւ կնիկը առանց ատելութիւն մը ցուցնելու , բայց ետքի ըսածները շատ վշտացուց իր սիրտը , որն որ իմանալով Փէրինէթի անոր բերնէն նորէն խօսք առնել , ու կնիկ ալ թողութիւնով մը խօսք տըւաւ ու ինկաւ անկողինին մէջ :

Եւսկի խօսքերը ուրախանալով անոր հնազանդութեանը վրայ , աներեւոյթ եղաւ քանի մը անգամ կըկնէին , ետքը աս խօսքերը թէ՛ քու վարձքդ քու երջանկութիւնդ պիտի ըլլայ :

